

OXFORD TOLKAT

OXFORD TOLKAT

AV

HALFDAN HØGSBRO

ÖVERSÄTTNING FRÅN DANSKAN

AV

ANDERS FROSTENSON

FÖRORD AV

ARVID RUNESTAM

STOCKHOLM

SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

Originalalets titel:
OXFORD-NOTER

STOCKHOLM 1937
SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET
872028

F Ö R O R D.

Den danske författaren, den särskilt inom Nordens kristna studentrörelse välkände och uppburne kyrkoherden i Sønderborg Halfdan Høgsbro, har givit sin bok ett mycket blygsammare namn. Han har kallat den helt enkelt Oxford-Noter. Den titeln kan emellertid av språkliga skäl icke gärna bibehållas i en svensk upplaga. Det är icke heller lätt att finna en adekvat svensk översättning, som passar till boktitel. Därtill kommer, att »Oxford-Noter» faktiskt innehåller mer än randanmärkningar till »Oxford». Den utgör en självständig utläggning av »Oxfords» bärande principer. Det motiverar fullständigt den titel, som boken fått i svensk översättning.

För min del vill jag också gärna låta Høgsbro utlägga »Oxfords» text för mig. Jag vet knappast någon inom Oxfordgrupprörelsens led, som jag hellre toge till läromästare. Djupt

förankrad som Høgsbro är i luthersk tro och starkt påverkad av Barths teologi med dess hälsosamma reaktion mot all from självtillräcklighet, är han på varje punkt på vakt mot den fara, som utgör Oxfordgrupprörelsens största: att, alla inom »Oxford» motverkande krafter och principer till trots, hamna i den självupptagenhet, vilken lurar på varje kristendom, som tar sikte på kristendomens förverkligande i livet.

Jag vill på det varmaste rekommendera den lilla skriften till studium åt envar, som önskar lära känna Oxfordgrupprörelsens förkunnelse och teologi.

Upsala i sept. 1937.

Arvid Runestam.

De fyra absoluta kraven, d. v. s. kraven på absolut renhet, absolut ärlighet, absolut osjälviskhet och absolut kärlek, äro icke något nytt. De återgiva blott på modernt språk vad Moses gav uttryck åt i de två budorden (»Du skall älska Herren, din Gud, av allt ditt hjärta . . . och din nästa såsom dig själv», Matt. 22: 37—40) och vad Paulus uttryckte i *ett* ord (»kärleken är lagens uppfyllelse», Rom. 13: 10). De äro en sammanfattning av bergspredikans ord i slutet av Matteusevangeliets femte kapitel. Absolut renhet (v. 27—32). Absolut ärlighet (v. 33—37). Absolut osjälviskhet (v. 38—42). Absolut kärlek (v. 43—48).

*

Det som ger de fyra absoluta kraven deras prägel och innebörd är ordet absolut. Att vi skola vara rena, ärliga, osjälviska och kärleksfulla — underförstått: så gott som det nu låter sig göra i de förhållanden, i vilka vi stå — det

veta vi redan. Det vet varje människa, och det behövde vi ingen Gud till att tala om för oss. Men att meningen är absolut, alltså oavkortad och obetingad renhet, ärlighet, osjälviskhet och kärlek — det kan endast Gud säga. Det lyfter dessa ord upp till det gudomligas sfär. Det säger oss, att vi med dessa krav stå inför Guds ansikte, att det är han som skall råda över oss.

*

Kravet på absolut renhet är ett krav, som vill genomtränga könsdriften med ansvar och förvandla den till kärlek. Det vill icke underkuva men behärska könslivet. Det ställer samma krav på vårt könsliv, som det första budet ställer på vårt trosliv. Som det ena säger: »Hela din tro skall vara inriktad mot en», så säger det andra: »Hela din kärlek skall vara inriktad mot en.» Du skall inte ödsla bort eller splittra din kärlek, men bevara den till en som du ännu icke känner, för att sedan kunna ge den samlad åt en som du känner. Och blir kärleken aldrig på detta sätt frigjord åt den enda, kan den lyftas upp över det könsligas plan och finna sitt utlopp i kärleken till nästan.

*

Kravet på absolut ärlighet är ett krav på att ditt ja verkligen skall vara ja och ditt nej verkligen nej. Utan dubbelhet eller tvetydighet; utan ihålig klang, när du prövar det — så att vad andra höra också verkligen är det som du menat och tänkt. Och detsamma gäller om hela ditt liv, sådant det kommer till uttryck i ditt leende, din hållning, din handel och vandel. Men kravet på absolut ärlighet, lösryckt från kravet på absolut kärlek, verkar ödeläggande. Därför att vi icke äro fyllda av kärleken, tycka vi att det inte går an att vara ärliga. Men just förbundet mellan kärlek och ärlighet fullkomnar kärleken, befriar den från svaghet, ger den mod och tvingar den till tro. Eller som jag hörde någon säga: »Ärlighet utan kärlek är brutalitet, kärlek utan ärlighet är sentimentalitet.»

*

Kravet på absolut osjälviskhet får sin mening, först då det blir ställt som ett Guds krav på oss. — Det finns många som säga: »Men vi måste väl ändå tänka också på oss själva.» Ja, det måste vi göra — ända tills Gud säger, att det är hans sak att göra det; därefter är det över-

flödigt och förbjudet. Kravet på absolut osjälviskhet är därför ett krav på oss att överlåta oss själva och allt till Gud. Det behöver inte betydä, att jag mister allt, men det betyder, att jag mister bestämmanderätten över allt. Hädanefter är det han som bestämmer, vad jag skall mista och vad jag skall behålla samt på vilket sätt och i vilket syfte jag skall behålla det. Då jag överlåtit mitt liv till Gud, behöver jag inte längre tillvarata mina egna intressen, min ära eller min rätt, vadhelst än andra sedan må göra med eller begära av mig. Jag har rätt till att låta min inställning bestämmas av vad som är bäst för min medmänniska: antingen jag nu skall visa det genom att säga ja eller nej till henne. Ett nej till den som vill låna och ett straff för den som har begått stöld kan stundom vara det mest kärleksfulla. Men här, varest kärlek och egenkärlek stundom kunna säga detsamma, kräves det en skärpt hörsel för att kunna skilja de inre rösterna, och självprovning är nödvändig.

*

Kravet på absolut kärlek är ett krav på positiv inställning mot andra. Jag är negativ mot andra, om mitt förhållande till dem bestäm-

mes av fruktan, irritation, avund eller vrede. Och så länge jag är negativ mot dem, kan jag inte uträtta någonting för dem. Antingen sårar jag dem, eller kommer jag på avstånd från dem. »Han är inte som han skulle vara — jag tycker inte om att vara tillsammans med honom.» Eller: »Detta är något osunt, sjukligt, abnormt, som jag måste taga avstånd ifrån.» Eller: »Detta är något farligt, som jag måste bekämpa.» — Där det sjukliga och farliga och abnorma är, där är vår plats. »Det är icke de friska, som behöva läkare, utan de sjuka.» Jesus var vänd mot Gud, därför vände han sig inte bort från de ogudaktiga. Man kan icke över hans gärning sätta överskrifter som dessa: Bekämpande av hedendomen eller av villfarelsen, inte ens: av fariseismen. Detta är idel negativa inställningar. Jesus bekämpade icke de förtappade. Han frälste dem. Han gav sitt liv — även för fariséerna — tre år igenom och till sist på korset. Detta är positiv inställning. Bibliskt uttryckt: »Det är kärlek.»

*

Vi vänja oss lätt vid att betrakta Guds krav som något fjärran och respektingivande. Man

lyfter vördnadsfullt på hatten för dem och erkänner, att så skulle det vara, men de äro tyvärr ganska omöjliga att realisera. Så bugar man sig djupt för dem, erkänner, att man är långt borta från dem, och sedan går man vidare och anpassar sig efter det vanliga. Syndabekännelsen, i vilken samvetet ju skulle ligga blottat inför Gud, användes som ett paraply för att dölja samvetet för Gud och hans krav. Man medger, att man befinner sig på stort avstånd från dem, och därmed slår man sig till ro.

*

De fyra absoluta kraven skola bl. a. säga oss, att så lätt kommer man icke undan Guds krav. De äro icke till för att bli bemötta med vördnadsfulla hälsningar och erkännanden, utan de äro till för att följas. De äro icke avsedda att vara någonstans fjärran ifrån oss eller högt över oss. De höra hemma i vår vardag; de äro närgångna; de komma och ställa sig vid disken; de sätta sig inne i vårt kontor; de titta in i breven; de lyssna till samtalen; de gå in i hemmen; de följa oss till bords; de sitta i vardagsrummet; de följa med in i barnkammaren; de stanna inte ens utanför dörren till sovrummet;

de äro med överallt; de tränga sig på oss; de viska till oss genom vårt samvete och oroa oss med sina inlägg. Vad vilja de? De vilja helt enkelt, att vi inrätta vårt liv efter dem.

*

»Men», säger man, »vi måste väl ändå genast tillägga, att det är alldeles omöjligt att hålla dem. Annars blir ju det hela svärmeri och inte kristendom.» Är det så säkert? Gjorde Jesus något sådant tillägg? Det finns i hela bergspredikan inte så mycket som en antydning om, att det hela skulle vara omöjligt att förverkliga. Jag har tvärtom ett intryck av att Jesus i detta sammanhang är mycket angelägen om, att det skall stå där som något möjligt, vardagligt, angeläget, något som alltid befinner sig bara på ett stegs avstånd från oss. »Varen I alltså fullkomliga», slutar han med att säga och tillfogar — inte ett förbehåll — utan tvärtom: »såsom eder himmelske Fader är fullkomlig». Vad som blivit sagt om att de fyra absoluta kraven i detta sammanhang ligga utanför det möjligas gränser har i varje fall inte blivit sagt här. Det hör hemma i en annan text. Och det gäller att hålla sig till texten.

*

Det finns många slag av rationalism. Reflexionerna över huruvida det är möjligt att leva efter bergspredikan, helt eller delvis, så gott det låter sig göra eller inte alls, är en av dess former. Det är ett försök att hålla sig oberörd, att ställa sig som åskådare eller sätta sig till doms över Guds ord. Det finns endast två sätt att direkt och enfaldigt nalkas Guds krav. Antingen genom att säga: »Herre, du har sagt det, och jag vill göra det.» Eller: »Herre, du har sagt det, och jag har inte gjort det. Jag har syndat mot dig.» Vad därutöver är, är av ondo. Och just dessa två sätt att nalkas Guds krav höra intimt samman. Det ena kan i längden inte finnas utan det andra. För den som endast vill vara åskådare falla de isär. För det barnliga sinnet höra de samman; endast den fullständiga och frimodiga lydnaden resulterar i det fullständiga, för oss komprometterande sammanbrottet; och just det fullständiga sammanbrottet kommer att tvinga oss att söka efter och bedja om den fullständiga och nya lydnaden.

*

Ligger kompassnålen i din hand, då har du makt över den. Du kan få den att peka åt vil-

ket håll som helst, och du märker inte ens, att den gör motstånd. Men lägg upp den på nålspetsen, och du har inte längre någon makt över den. Den kommer att ständigt peka i sin egen riktning, hur mycket du än vrider på kompassen. Samvetet är en kompassnål. Vi kunna få det i vår makt. Börja bara i ungdomen med att alltid göra det som är lättast, låt oss anpassa oss efter förhållandena och öva oss i att pruta av på kraven, och det skall säkert lyckas oss. Efter några årtionden skall vårt samvete vara så avtrubbat som en gammal rostig och slö lie, som inte längre duger till att hugga något gräs med. Men lägg upp samvetet på en nålspets, en riktigt fin och skarp spets — de fyra absoluta kraven kunna på ett utmärkt sätt fungera som en sådan — och du skall få se hur levande det blir. Vi ha det inte längre i vår makt. Det visar oss, vad det självt vill.

*

En kompassnål har två spetsar. När de fyra absoluta kraven bli levande och krävande och samvetets kompassnål börjar ge utslag, pekar den — som varje kompassnål — på en gång framåt och bakåt. Den pekar bakåt mot vårt

förflutna liv för att visa oss, vad vi ha gjort — i syfte att vi skola ordna upp det. Den pekar framåt mot vad vi skola göra — för att vi skola göra det. Det är viktigt för oss, att vi ge akt på bägge delarna och att vi följa dess riktning. Det kommer inte att lyckas oss att gå framåt, om vi inte samtidigt vilja se det som ligger bakom oss.

*

Det är inte tillåtet att bygga sitt hus på gravar. Det är inte möjligt att börja ett nytt liv utan att först ha gjort upp med det gamla. Man försöker sig ofta på det. Och man misslyckas lika ofta. Man tänker: »Jag skall inte göra om detta mer; hädanefter skall det bli annorlunda.» Så lägger man om rodet och seglar vidare — med lik i lasten. Och därför lyckas seglatsen icke. Skall man börja med något nytt, måste man först göra upp med det gamla. De gamla synderna måste fram i ljuset, måste bekännas och gottgöras. Annars bli de liggande kvar i själen och sprida död och förruttnelse.

*

Ett nytt beslut har nämligen inte nog kraft i sig att övervinna ett gammalt liv. Det goda i

mig övervinner inte det onda. Jag övervinner själv inte mig själv. Så länge jag inte har något annat än det goda i mig att spela ut mot det onda, nya beslut mot gamla fall, kommer jag bara att fortsätta samma gamla, av inre splitt-ring, vanmakt och förtvivlan fyllda kamp.

Ett nytt liv födes endast ur ett nytt förhållande till Gud. Det är inte nya beslut eller det goda i mig, som behöves. Utan det är Gud, som behöves. Först genom honom kommer jag in i ett liv, i vilket det kommer att ske förändringar, i vilket det blir syndmedvetande och hopp.

*

Syndmedvetande är, att jag inser, att min egentliga svåra belägenhet inte ligger i förhållandena, i min omgivning, mina framtidsutsikter eller min hälsa, så att om allt detta eller något av detta vore annorlunda, så skulle allt vara annorlunda. Det verkliga problemet ligger inte heller hos andra, det ligger hos mig själv.

Syndmedvetande är, att jag inser att det som skiljer mig från människorna samtidigt skiljer mig från Gud. »Freden är odelbar», blev

det sagt i Genève. Detta är inte bara ur europeisk utan också ur kristen synpunkt riktigt. Ett ordnat förhållande till människorna medför också ett ordnat förhållande till Gud.

Syndmedvetande är en gryende klarhet över att min tankes och mitt livs alla svårigheter bottna i min synd, d. v. s. i mitt orätta förhållande till andra människor och till Gud. Detta måste bli ordnat, innan mina svårigheter kunna bli lösta.

Det är framför allt en insikt om, att jag är ansvarig inför Gud. Att problemet ligger hos mig själv betyder, att det ligger mellan Gud och mig. Det skuldförhållande, i vilket jag står till andra, är inte endast en sak mellan dem och mig; det är på samma gång en sak mellan mig och Gud. På samma sätt som det inte endast är en sak mellan mitt barn och skolan, om mitt barn skolkar från sina lektioner; det är också en sak mellan barnet och mig.

Syndmedvetande betyder, att det börjar klaras för mig, att Gud, som är ljuset, livet, sanningen, vägen, kraften och frälsningen, icke är det för mig. För mig är han endast ett problem, ett töcken, en fara, en fördold underminering av hela min tillvaro, så länge jag lever skild

från honom i stället för i gemenskap med honom.

*

Den som vaknar till syndmedvetande befinner sig i publikanens situation inför Gud. »Var mig syndare nådig.» Och i den situationen är det en sak, som är alldeles omöjlig: att se åt två håll, att ha ett öga på de andra och ett öga på sig själv, att söka göra upp en fördelning av hur mycket som kan vara deras skuld och hur mycket som kan vara ens egen. Man kan i denna situation endast se en väg, mot Gud, där jag ser på en gång min synd och hans förlåtelse. Ser jag samtidigt på min skuld och de andras i syfte att få domen fördelad mellan dem och mig, då har jag Gud till domare. Ser jag blott min egen skuld, då söker jag ingenting annat än förlåtelse. Och jag får den också av Gud.

*

När jag kommer till Gud, tvingar han mig till denna inre uppgörelse. Han vill, att jag skall se mig själv i hans ljus och se, vad det är som skiljer mig från honom och från mina medmänniskor, och att jag skall lägga detta

fram för honom, så att både han och jag ser det.

När det gäller affärer, kräves det noggrannhet av oss. I en kassabok räkna vi inte endast med runda tal, utan vi skriva också upp örena.

Samvetets räkenskap är inte mindre betydelsefull än räkenskap med penningar. Det gäller att vara noggrann. Det är en ganska tveklaktig sak att söka skilja mellan stort och smått, när det är fråga om vårt samvete och vårt gudsförhållande. Det behöver inte komma mycket smuts i ett urverk för att det skall stanna; ett litet sandkorn förblindar ögat. Därför måste vi ständigt vara villiga att låta samvetet dra allting, både stort och smått, fram inför Gud.

*

Man brukar skilja mellan bekännelse av den särskilda synden och bekännelse av att man är en syndare. Detta är inte bibliskt. Det karakteristiska för det kristna syndmedvetandet är, att det på en gång är ett medvetande om bestämda synder och ett medvetande om att jag är syndare och gäldenär inför Gud. Där man blott känner till bestämda synder, har man ännu endast ett barnsligt eller moralistiskt

syndmedvetande. Där det endast finns ett oklart medvetande om synd i största allmänhet, kommer det hela lätt att mynna ut i en religiöst färgad självbelåtenhet: »Vi äro ju alle sammans syndare.» Eller det kommer att bli detsamma som depression, melankoli, Welt-schmerz, mindervärdighetskänsla o. d. Intet-dera är kristet syndmedvetande. I det kristna syndmedvetandet är det konkreta och det allmänna knutet samman.

*

Det är nämligen med synden som med spe-tälskan. Den finns i hela kroppen, men slår ut på bestämda ställen. Och så blir synden i sin helhet avslöjad genom den särskilda synden. Vi se det i den gammaltestamentliga syndabe-kännelsen. Bakom Davids 51:sta psalm ligger ett bestämt syndafall. Och från detta förstår han sin synd i hela dess vidd. »Se, i synd är jag född, och i synd har min moder avlat mig.» Han förstår samtidigt hela sitt ansvar: »Mot dig allena har jag syndat.»

Eller se hur det i den 32:dra psalmen växlar mellan bekännelse av synden i sin helhet och av konkreta överträdelser.

*

Det är med den kristna syndabekännelsen som med ögats synfält. Man ser *en sak* klart, det övriga blir mer eller mindre oklart uppfattat. Om icke den skarpt tecknade punkten funnes där (den finns icke, när man gråter), skulle det hela vara otydligt. Såge man endast den skarpt markerade punkten (som man ser den genom den kupade handen), skulle den stå där sammanhangslöst, lösryckt och tillfälligt. Om man på en gång såge allting lika skarpt, skulle hjärnan bli förvirrad av intryckens mångfald. Men när den markerade punkten klart urskiljes i sin mera dunkelt uppfattade omgivning, se vi den på en gång tydligt och inpassad i sitt sammanhang. Från denna punkt kunna vi sedan flytta blicken vidare, när vi vilja se mera.

*

Kristet syndmedvetande är icke något tidlöst och allmänt. Där det finns, är det alltid något konkret och brännande. Därför tar det sig uttryck i bekännelse av bestämda synder och det avslöjar — när det kommer in under ordets och Andens ljus — tre ting. Det visar, hurudan jag innerst inne är. Det visar, att jag

står under en ond makts herravälde, och det låter mig slutligen se hela mitt ansvar inför Gud. Ty det kristna samfundet är icke ett samfund med begränsad ansvarighet. Kristendom är ansvarighet inför Gud och därför obegränsad ansvarighet.

*

Man måste noga skilja mellan syndabekännelse och trosbekännelse.

Syndabekännelsen är ett vittnesbörd om en själ, som avlägges mellan fyra ögon. Den avser att ge en bild av mig själv, som är så sann och fullständig som möjligt. Och den skall, när det gäller en bestämd synd, icke upprepas, om man en gång har fått förlåtelse. Om ens synd har blivit utplånad och dold i den gudomliga förlåtelsen, skall den inte på nytt grävas fram.

Trosbekännelsen är ett vittnesbörd om Kristus. Den kan avläggas inför en eller flera människor. Den måste kanske också innesluta något om mig själv och min synd. Det finns kanske i mitt liv mycket allvarligare synd än just den jag berättar om, men i en öppen krets varken kan eller skall jag bekänna denna. Avsik-

ten är inte, att jag skall ge en bild av mig själv, som i detta sammanhang inte skulle vara av något som helst intresse, utan att jag skall ge en bild av Kristus. Det jag berättar om mig själv, berättar jag endast för att kunna säga, vad han gjort med mig och vad han har lovat att göra. Jag målar inte ett drag i min egen bild, utan ett drag i hans bild. Därför kan jag kanske också berätta samma saker vid flera olika tillfällen, om jag därigenom tror mig kunna bringa hjälp åt flera människor. Det hela är alltså djupast inte syndabekännelse, utan trosbekännelse.

*

I bibeln finna vi tre olika slags syndabekännelser. Först bekännelsen inför Gud. Det är den som i allmänhet avses, när bibeln talar om att bekänna sin synd. Eller rättare: det är alltid den som avses. Också när jag bekänner min synd för en annan människa, blir det först fråga om *syndabekännelse*, när jag innerst inne talar till Gud, medan en annan människa hör på. Det är inte nödvändigt, att en annan människa hör på; men det är alltid nödvändigt, att Gud hör på. Syndabekännelsen måste alltid

ske inför Gud. Gör den inte det, kan den inte förnya förbundet mellan Gud och människan och inte föra fram till förlåtelse. Den måste också ske »on unterlas», oupphörligt, som Luther säger.

*

Ett annat slags bekännelse är bekännelsen inför den människa, som jag förbrutit mig emot. Den måste vara förbunden med villighet att, så långt det är mig möjligt, gottgöra vad jag brutit. Den är också nödvändig. »Därför, om du kommer med din gåva till altaret, och där drager dig till minnes att din broder har något emot dig, så lägg ned din gåva där framför altaret, och gå först bort och förlik dig med din broder, och kom sedan och bär fram din gåva» (Matt. 5: 23—24). När Luther talar om detta ställe, tillfogar han, att det inte endast är den »särskilda» synden, som vi skola bekänna, utan också »den allmänna skuld i vilken vi stå till varandra». Dostojevski säger detsamma: »Varenda människa står sannerligen i skuld till varje annan människa. Vi stå alla — i allt — i skuldförhållande till varandra.» Men det som ord inte kan ge uttryck åt skall

återspeglas i den kristnes livshållning, som är ödmjukhet.

*

Det tredje slaget av syndabekännelse är be-
kännelsen för en annan människa. »Bekänner
edra synder för varandra» (Jak. 5: 16). Luther
tillmätte den en oerhörd betydelse. »Den som
har en fast tro på Gud och är viss om att hans
synd är förlåten kan undvara bikten och av-
lägga sin bekkänelse endast inför Gud. Men hur
många är det, som ha en så fast och stark tro
och tillit till Gud? Var och en give akt på sig
själv, så att han inte tar miste. Jag har därför
sagt och säger ständigt på nytt, att jag inte
skulle vilja vara utan bikten. Jag vill inte tvinga
någon till den, utan ger full frihet åt envar . . .
I förstån alltså, att bikten icke skall föraktas,
utan är ett trösterikt ting, som jag för mitt vid-
kommande inte för allt i världen skulle vilja
vara utan. I veten ännu icke, vilken kamp och
möda det är att strida mot Djävulen och segra
över honom. Om ni kände honom lika bra
som jag, skulle ni inte behandla bikten så över-
lågset.»

*

Luthers reformation av bikten kan sammanfattas i fyra punkter.

Han frigjorde den från prästens person, fast han räknar med att det normala är, att man går till prästen, såsom han i sin vägledning för bikten tillfogar i Lilla katekesen. Men i Stora katekesen talar han om bikt för »brodern», d. v. s. för vilken kristen människa som helst, som man har förtroende för.

Han befriade bikten från allt tvång. Var och en skulle ha full frihet i denna sak, men han tillmätte den dock en sådan betydelse, att han inte på något sätt ville jämställa den med »andra utslag av skändligt folks tuktlöshet».

Han befriade den från den plåga, som krävet på att allting skulle framläggas i bikten, för att denna skulle kunna leda fram till förlåtelse, hade bragt samvetena. För den som medvetet ville förtiga något var detta krav berättigat. Men för den anfäktade och sjuke tog det bort den hjälp och tröst, som bikten var avsedd att skänka.

Och slutligen kom för Luther tillsägelsen om syndernas förlåtelse att bli grundvalen för hela bikten. Att Gud hade bemyndigat en kristen att å Guds vägnar tillsäga en annan syndernas

förlåtelse var för Luther något så underbart stort, att han var benägen att räkna bikten som ett sakrament.

*

Davids botpsalmer — exempelvis den 32:dra och 51:sta psalmen — äro syndabekännelser inför Gud. Och dock äro de ingen lönnkammarbikt. Vi få ju lyssna till den. Och likväl är det som där säges sagt icke till oss utan till Gud. David lägger fram sin egen synd för Gud, men samtidigt avser och önskar han att få lägga fram den för människor. Han ville ha detta dubbla forum. Gud ville det också, eftersom han låter dessa bekännelser möta oss i bibeln. Botpsalmerna ha på detta sätt kommit att bli förebilder för den bikt, som göres inför Gud, medan en annan lyssnar till den.

Och Jesus ger sina lärjungar makt till att lösa och binda, till att förlåta och vägra förlåtelse (Joh. 20: 23, Matt. 16: 19, 18: 18). Detta innebär, att Gud vill använda en kristen till medlare mellan sig och en annan kristen. Men kan Gud lägga tillsägelsen om förlåtelsen i en människas mun, så kunna också vi lägga bekännelsen i en människas öra.

*

Syndabekännelsen för en annan är icke ett krav, utan en gåva. Den får sitt djup och värde endast om den göres frivilligt. Drives den fram av ett inre tvång, är den en stor hjälp, ja, en så betydelsefull hjälp, att det finnes människor, som helt enkelt inte kunna finna vägen till Gud på annat sätt än genom att bekänna sin synd för en annan människa. Den är alltså icke en biblisk nödvändighet, men den kan vara en psykologisk nödvändighet.

*

Den är först och främst en hjälp för den som har svårt att finna Gud. Det kan vara den sjuke, som Jakob talar om. Det kan vara den anfäktade, som Luther talar om. Det kan också vara den moderne hedning, som Grupprörelsen talar om, för vilken Gud blivit överklig. De ha alla lättare att finna vägen till brodern än vägen till Gud. Det betyder icke, att han skall träda i stället för Gud, men att han genom bön och tro och vittnesbörd skall förmedla budskapet mellan Gud och dem, mellan dem och Gud. Han skall, som Luther säger, vara en Kristus för dem. Hade jag en fullkomlig tillit och tro till Gud, skulle jag inte behöva

bekänna min synd för någon annan. Men befinner jag mig i gudlöshetens situation — och vem av oss gör inte det — är det kanske den enda väg, som ligger öppen för mig fram till Gud.

*

Syndabekännelsen inför en annan är en hjälp för mig att få mitt verklighetssinne skärpt. En av syndens följder är, att Gud blir överklig och fjärran från oss, samtidigt som syndabekännelsen blir det. När jag bekänner min synd inför en annan, ryckes det hela på ett nytt sätt in på verklighetens mark.

*

Syndabekännelsen inför en annan är en hjälp för mitt samvete. Den hålles tillbaka av fruktan för att låta de sista ursäkterna försvinna; den har sina skäl till att icke helt sant vilja se på förhållandena; den drar sig för att blotta de innersta vrårna. Den behöver den hjälp, som en klok och kärleksfylld kristen kan ge, för att komma ned till botten och bli fullt ärlig.

*

Den är vidare en hjälp för själavården. Biskop Fuglsang-Damgaard sade för ett par år sedan till mig, då vi talade om psykoanalys, att den som skulle kunna hjälpa en annan med en djuppejling av själslivet måste först ha varit villig att öppna sitt eget inre för samma djuppejling.

Jag skulle tro, att detsamma gäller själavården. Om vi skola kunna få tillräckligt med takt och kärlek och mod för att kunna hjälpa en annan fram till full bekännelse, måste vi först av personlig erfarenhet veta något om vad det hela vill säga. Först denna personliga erfarenhet ger mig under samtalet frihet att kunna öppna mig själv för den andre, om jag tror, att detta skall kunna hjälpa honom att öppna sig för mig. Och jag kan måhända därigenom hjälpa honom med den hjälp från Gud, som jag själv fått mottaga.

*

Syndabekännelsen inför en annan är vidare en hjälp till gemenskap. Där man endast delar yta, skal och masker med varandra, kan man nog ha umgänge, men inte gemenskap med varandra. Gemenskap kan endast finnas, när

vi äro öppna för varandra. Därför att denna gemenskap saknas, har så mycket av vårt församlingsliv, förenings- och hemliv blivit kallt, förkalkat och stelnat, blivit ett slags fromt umgängesliv.

Trosbekännelsen säger om de heligas gemenskap, att den är en gemenskap kring syndaförlåtelsen och hoppet. Ärlig gemenskap kring förlåtelsen kräver ärlig gemensam kännedom om synden. Ty de heligas samfund är ett samfund av syndare. Det är väl inte allt som vi i en krets kunna meddela varandra om vår kamp, våra nederlag och om den hjälp vi fått. Den uttömmande bekännelsen avlägges mellan fyra ögon. Men innanför dessa gränser ha vi stora möjligheter att finna varandra och hjälpa varandra, om vi bara låta en del av den yttre polityren försvinna. »Då lackeringen började spricka sönder», yttrade en arbetare, som känt sig en smula nedtryckt i den fina grupp, i vilken han blivit placerad, »upptäckte jag, att vi hade det på ungefär samma sätt.»

*

Men först och sist är bekännelsen en hjälp till förlåtelse och tro. Där bekännelsen inte

blir annat än bekännelse, där den bara blir ett medel till att öppna sig för att få luft i stället för att bli vägen till Gud, blir den psykoanalys och självfrälsning. Redan det att få vädra ut kan innebära en väldig befrielse för den som länge levt ett instängt liv. Men kristen, d. v. s. något som står under Guds löften, blir bekännelsen först när den syftar mot förlåtelsen. Och just förlåtelsen kan det vara mycket vanskligt att få grepp om för den som på ett verkligt sätt sett sin synd. Han kan inte själv tillsäga sig syndernas förlåtelse. Det skulle innebära, att han inte längre toge sin synd på allvar. Han kan endast få denna avlösning av en annan. Den som lyssnar till bekännelsen har som sin uppgift att säga ett ord om Guds förlåtelse, som når lika djupt som bekännelsen och som är lika verkligt som synden. Och det är inte Guds fel, utan den människans eget, om hon icke kan göra det. Ty hon har ju hela Långfredagen och Påsken att taga av.

*

Det är också först genom att komma fram till förlåtelsen som den som bekänner sin synd kan bli befriad från sin bekännelse. Där detta

inte sker, få vi det slags människor, som gå från den ena till den andra och bekänna sin synd i en obestämd känsla av att, när det hela bara blir tillräckligt pinsamt, skall det väl också till sist hjälpa. Eller de gå ständigt och rota i sig själva för att om möjligt finna mer synd att gräva upp. De tro och andra tro kanske också, att det är dold synd, som stör deras frid. Men det förhåller sig kanske inte så. Vad som står hindrande i vägen är, att Gud och hans nåd äro dolda, att Kristus och hans kors äro dolda.

*

Vad skall man bekänna? »Det vore orimligt och dåraktigt och lögnaktigt», säger Luther, »att begära eller att tro, att man kan bekänna all sin synd.» Det kan man varken göra inför Gud eller inför någon människa. Av den orsaken att man icke känner hela sin synd och om man kände den, skulle man ändå aldrig bli färdig med den. Det är inte heller säkert, att man ens någonsin blir färdig med den del man känner. Vad skall man då bekänna? »Säg det som du känner, att du måste säga», yttrade fader Blumhardt till dem som under väckel-

sen i Möttligen kommo till honom. Det är riktigt, men det kan kompletteras med: »Säg det som du gärna vill säga, det som mest trycker dig.» Men bekännelsen av det man vet måste åtföljas av tanken på all den synd, som man icke själv känner till, som endast Gud känner — både det jag vet och det jag icke vet måste i bekännelse och tro överlåtas till Gud och hans förlåtelse.

*

Slår man upp i ett lexikon, finner man, att ordet »change» kan betyda att laga (redskap), att skifta (signaler), att växla (mynt), att byta (tåg, spår, kläder), att ändra (sinne, riktning). Möjligheten, att ordet change kan betyda förvandla, omnämnes inte. Det är därför knappast riktigt, när vi här hemma börjat översätta change med förvandla. Change har en mera nykter klang och kommer det bibliska uttrycket närmare än förvandla. Den grekiska bibeln använder orden »epistrefein», att ändra riktning, och »metanoein», att ändra sinnelag. Översatte man change exempelvis med ordet förändra, skulle detta språkligt och bibliskt vara mera riktigt.

*

Förr översatte man de nämnda bibliska orden med »att omvända sig». Men ordet omvändelse behöver bli förnyat. Det har blivit förvanskat och har mist sin skärpa.

Men antingen man nu återger de grekiska orden på det ena eller andra sättet, måste man ha klart för sig, att vår användning av dem på ett farligt sätt har förskjutit sig i förhållande till det sätt, varpå Nya Testamentet använder dem. Vi säga: »Bättra dig, omvänd dig.» Vi säga: »De blevo förändrade, de blevo omvända.» Det gör också bibeln. Men vi tala också om att vara omvänd eller förändrad eller förvandlad och om förändrade eller förvandlade eller omvända människor. Det gör aldrig bibeln. Den talar endast om dessa ting som ett skeende, aldrig som ett tillstånd. De beteckna något man gör, icke något man är.

*

Vad den förändring av inställning och sinne, som bibeln talar om, innebär, framgår av ett sammanhang, i vilket Jesus en gång använder ordet. Han säger (Mark. 1: 15): »Förändren edra sinnen och tron evangelium» (danska övers.). Förändringen innebär alltså en övergång från

otro till tro på Guds ord, från tvivel till tillit, från fruktan till mod, från likgiltighet eller motstånd till lydnad.

I den gamla latinska översättningen, i Luthers tyska översättning och ännu i dag i Tyskland, säger man: »Gör bättring». Det låter oss på ett djupt och träffande sätt se, vad det är för en förändring av inställning och sinne, som åsyftas. I stället för att springa bort både från sin synd och från Gud, gör man front mot Gud och sin synd och tar på sig ansvaret. Att ta emot Guds goda och glada budskap är därför inte detsamma som att få en möjlighet att till så billigt pris som möjligt komma ifrån sin synd. Det tvingar oss i stället att inför Gud ta på oss följderna av vår synd.

*

När det talas om att göra bot, pekar detta ord mot Gud. Jag har inte förstått mina handlingars innebörd endast med att jag har sett, att jag syndat mot mig själv, mot min standard, min respekt för mig själv eller mot andra. Jag har inte klart för mig vad det innerst gäller, förrän jag ser, att det är det liv som Gud givit, de människor som han skapat, de förhållanden

i vilka han satt mig, de gåvor med vilka han utrustat mig, de planer han haft med mitt liv, som jag har förspillt, vanvårdat och ödslat bort. Först när Gud själv stiger över mitt livs tröskel, ser jag helt vad jag gjort, ser jag, att det är synd, ser jag, att jag är skyldig att göra räkenskap för honom.

*

Det är förödmjukande att göra bot och inför Gud ta på sig följderna av sin synd, därför att han kommer att visa mig, hur långt ut den sträcker och förgrenar sig.

Det innebär en större förödmjukelse — att se, hur den träffar en annan, och att se honom bära den och genomlida den övergiven både av Gud och människor.

Det innebär en ännu djupare förödmjukelse — att se den försoning, som jag betraktat som överflödig.

Den allra djupaste förödmjukelsen är, att jag får se, att min synd är borttagen utan att jag kunnat göra det ringaste åt det.

Detta är bot. Jag viker undan för min synds följder, så länge jag viker undan för honom, som bar dess börda. Jag gör och ger bot och

tar på mig följderna av min synd så ärligt och allvarligt och tillfyllest, som en människa inför Guds ansikte kan göra det, när jag efter Guds vilja tar emot honom, som i sitt lidande, sin gudsövergivenhet och sin död själv tog på sig alla följderna. I denna botgöring inneslutes och ur denna botgöring framspringer den fria, glädjefyllda villigheten att erkänna sin synd och att bära dess följder, i den mån de drabba en själv, och att söka gottgöra dem, i den mån de drabba andra.

*

Det är en abessinsk sed, att gäldenären bindes fast vid sin fordringsägare, tills skulden är betald. Det säger oss ganska mycket om det fruktansvärda sammanhanget mellan en människa och hennes skuld. Det finns endast ett sammanhang, som når djupare, endast ett band, som är starkare och upplöser det första: trofasthetens och trons band mellan honom som har betalt skulden och den människa för vilken han betalt den.

Det är detta som skapar det nya sinnet och den nya inriktningen i ett människoliv.

*

Det hände mig nyligen, att jag fyra gånger samma dag — av en handelresande, en advokat, en sjuksköterska och en präst — blev tillfrågad om vad överlåtelse till Gud ville säga. Det torde därför inte vara överflödigt att något tala om detta.

Överlåtelse till Gud innebär, att jag flyttar mig från ratten i mitt liv och låter Gud ta hand om den. Förut har han kanske inte ens fått lägga sin hand på den. Eller jag har kanske förut tillsammans med honom sökt manövrera mitt liv. Han har fått sköta det stora, medan jag själv ombesörjt det lilla. Han har fått göra det som tog sig bra ut, medan jag själv gjorde det som tog sig mindre bra ut.

Jag hörde någon berätta, hur hon som barn, när hon kom ut på landet och fick tillfälle att åka efter häst, nödvändigt ville sitta på kuskbocken. Hon vågade inte hålla tömmarna ensam. Kusken måste hjälpa till. Men hon ville ändå hålla i dem så mycket, att hon kunde se, att hon kunde inverka lite på hästarna. Överlåtelsen kom för henne att betyda, att hon måste lämna både tömmarna och ledningen av hela sitt liv åt Gud.

Paulus använder om överlåtelsen till Gud det egendomliga uttrycket »tillitslydnad». Överlåtelse innebär fullkomlig tillit till Gud och därför också fullkomlig lydnad. Överlåtelse innebär nämligen tro på det ord och löfte, varmed Gud möter mig i Jesus Kristus, dömande allt, krävande allt och givande allt.

Den är en tillit till Gud, som innebär en omvälvning av hela min tillvaro. Jag ser hur Kristus tager mig ut ur djävulens rike och sätter mig in i sitt rike, under sitt beskärm, sitt ansvar och sitt krav. Överlåtelsen medför därför också ett nytt lydnadsförhållande, som inte har sin grund i fruktan eller tvång, utan i tillit och mod.

*

Jag har sett en musiklärarinna sitta vid sidan av sin elev, hålla på hans handled och armbåge och säga: »Helt mjukt, helt mjukt.» De voro nämligen krampaktigt spända. Och på det sättet kan man inte spela. I varje fall blir man snart uttröttad, om man gör det.

Och så kan vårt sinne vara fyllt av fruktan, oro och bekymmer och motspänstighet, som ligga därinne och framkalla kramp och spän-

ning: »Det kan inte gå för sig, det får inte ske, det kan jag inte gå med på.» Och därför misslyckas jag och blir trött. Gud kan inte bruka mig: »Helt mjukt, det gäller att vara helt mjuk.» Inga hämningar, när Gud berör mig. Jag måste låta mig röras och föras dit han vill, och vara öppen för vad han säger och giver. »Ske din vilja.» Det sista han måste ta bort, för att jag skall kunna vara helt mjuk, helt öppen för hans vilja, är den surmulenhet och resignation med vilken jag gör hans vilja. Först när jag älskar hans vilja, är jag verkligen övervunnen, verkligen löst, verkligen villig till att låta hans vilja ske.

*

Överlåtelse är full överlåtelse. En överlåtelse, som icke till 100 % är det, är överhuvud ingen överlåtelse till Gud. Ty Gud begär mig helt.

Vi säga ju icke: »Jag förnekar djävulen och några av hans gärningar och en del av hans väsen. Jag tror delvis på Gud.» Gjorde vi det, skulle det innebära, att vi varken förnekat eller trott. Just därför att jag märker alla hans gärningar och allt hans väsen i mig — stän-

digt — förnekar jag honom — ständigt — med alla hans gärningar och allt hans väsen.

*

Full överlåtelse är därför på samma gång dagligt förnyad överlåtelse. Halv överlåtelse finns det ingen anledning till att förnya. Men inför nya situationer och nya val, när nya områden i mitt liv dyka upp för mig, sådana som jag ännu inte upptäckt och överlåtit till Gud, inför varje ny dags uppgifter och ansvar måste den fulla överlåtelsen ständigt förnyas. Jag blev döpt till att helt förneka och helt tro; förnekelsen och tron fullbordades i mitt dop. När jag lever i mitt dopförbund, bekräftar och förnyar jag dagligen mitt dop. Jag avsäger mig den gamla människan och anförtror mig åt den Gud, som skapar, förlossar och levandegör mig.

*

Någon sade till mig: »Fastän jag vet, att när jag nu överlåter mig åt Gud och gör det fullkomligt ärligt, så kommer ändå genast den tvivlande frågan: Var det ändå fullkomligt är-

ligt?» Jag svarade honom: »Överlåt då också själva din överlåtelse till Gud. Anför tro också den åt hans godhet och förlåtelse.» Full överlåtelse är icke tro på min överlåtelse, men befrielse från min överlåtelse och därmed också från den sista resten av självbeskådande och självtillit — jag har endast Gud kvar. Men det är nog.

*

Stilla stund är bön i levande växelverkan. Bön är inte bara att tala till Gud, utan att tala med Gud. Den är ett samtal. Jag talar, och Gud lyssnar. Jag lyssnar, och Gud talar.

*

Bön är både tal och tystnad. Bön är inte endast tal. Då Jesus lärde oss att bedja, sade han: »Eder Fader vet ju vad I behöven, förrän I bedjen honom». Vi veta inte alltid vad vi behöva. Det är gott, om vår bön blir inramad av stillhet och tystnad, så att Gud kan visa oss vad det är vi verkligen behöva och därför behöva bedja om. Men bön är inte heller enbart lyssnande. När Jesus därför går vidare i sin väg-

ledning, säger han icke: »När I bedjen, så tigen...»; utan han säger: »När I bedjen, så sägen...»

*

Muhammed gav sina lärjungar föreskrifter om bestämda bönetimmar. Jesus gjorde det icke. Han talade om att bedja och att inte tröttna i bedjandet. Och Paulus säger: »Bedjen oavslåttligt.» Men det talas icke i bibeln om bestämda bönetimmar. Gud ger oss ingen myndighet att föreskriva några lagar för bönelivet. Men han ger oss insikt, så att vi kunna ge andra råd för deras böneliv.

*

Bön är andhämtning. Den ger oss dagen igenom förbindelse med Gud. Den bäres upp av en förnimmelse, att det är Gud som möter mig i och genom allt — stort och smått — som sker under dagens lopp. Den är vaksamhet för vad Gud har att säga mig genom detta. Den är i mitt samtal med en annan den sekunds stillhet, som ger mig möjlighet att tala med Gud. Se Neh. 2: 4. Sekunden mellan frågan och svaret blev använd till en bön till Gud. Bönen är under dagens växlande situationer en

blick in i Guds blick för att hämta vägledning och kraft. »Jag vill giva dig råd och låta mitt öga vaka över dig» (Psalt. 32: 8). Bönen är vilan under dagens möda. Den förvandlar arbetets spänning till ro. Den tar bort fruktan, krampen och spänningen ur sinnet. De spända nerverna och musklerna lösas och bli fria. Gud träder genom bönen växelverkan givande, levande och verkande in i min dag.

*

Men bönen är också näring. Man skall inte gå och äta hela dagen. Kroppen mår bäst av att man håller bestämda måltidstimmar. Det är också bäst för själen, när den har sådana, och bäst för bönen, att den har sina bestämda tider. Just därför att bönen skall vara »oavlätlig», skall vara andhämtningen dagen igenom, är det bra för den, att den får tider, då den får stillna, samla sig och fylla lungorna med luft. Annars kan det under dagens jäkt och brådska lätt hända, att man »tappar andan».

*

Under det gamla förbundets tid var den sista dagen i veckan Guds dag. Den var helgad till

vilodag. Här slutade man och kopplade av. Så har det gått för många med bönen. Den har blivit aftonbön. Med den slutar man dagen, innan man går till vila.

I det nya förbundets tid blev den första dagen i veckan Guds dag. Med den börjar man, under den samlar man sig inför Guds ansikte. Så är det också med bönen. Den är inte bara slutet, utan också början. Den hör inte endast aftonen, utan också morgonen till. I den samlar man sig inför Guds ansikte, och med den börjar man.

*

Därför att aftonbönen är vanlig, morgonbönen sällsynt, har man anledning att särskilt betona vikten av morgonstillhet. Möt Gud, innan du möter människorna. Låt honom säga dig vad som är meningen med dagen, innan människorna, arbetet och plikterna tala om det för dig. De gamla gävo Gud förstlingen av skörden, icke efterslåttern. Varför endast ge Gud dagens efterslätter, dess sista trötta rester? Varför inte ge honom förstlingen?

*

Att hålla stilla stund är inte detsamma som att göra sitt sinne tomt och sedan sitta och vänta. Den stillhet, som kommer av tomhet, kan endast leda till tomhet. Det är inte heller detsamma som att lyssna efter röster eller uppenbarelser.

*

Jag finner det naturligt att börja med bibel-läsning. Jag vet mycket väl, att många tycka, att bibeln är svårtillgänglig. Detta gäller också några delar av den, men icke alla. Och om det svåra är för svårt, kan man börja med det som är lättare, t. ex. evangelierna eller Apostlagärningarna. Ingen kommer heller att ångra, om han vid läsningen använder hjälpmedel. Det bästa vi ha här i Danmark är Ricards vägledning: »Jesu Kristi liv» och »Anden i apostla-kyrkan.» Och tänk så igenom det lästa. Tänk efter, vad det har att säga dig i den situation, vari du befinner dig. Och även om det inte skulle ha något direkt budskap att förmedla till dig, växer i varje fall din bibelkunskap under läsningen. Och ur en fördjupad bibelkunskap framväxer en skärpt klarsynthet för och en ny förtrogenhet med Herrens Ande och vä-

gar. Men låt oss vandra genom bibeln som den unge Samuel i templet: lyhört och lydigt. »Tala, Herre, din tjänare hör...», sade han. Flera gånger hörde han fel, men vaken och villig som han var, fann han dock till slut det rätta.

*

Det måste i den stilla stunden ges plats för självprovning. Gå igenom den gångna dagen, innan den försvinner och slukas upp av det förgångna. Medan tanken låter dagens timmar passera revy, har Gud en hel del att säga till dig. Han erinrar dig om något som du inte får glömma, förrän du tackat för det. Han erinrar dig om annat som du inte får glömma, förrän du bett om förlåtelse för det. Han pekar på saker, som du måste få ordnade och uppklarade, innan de äro glömda. Det blir mycket att tala om med Gud, när vi på så sätt gå igenom gårdagen.

*

Och se så fram mot den kommande dagen. Låt Gud ge dig ett öppet sinne inför dagen, som ligger framför. Nalkas den positivt, så kommer den att ge något positivt. Men är du negativt inställd till den, nalkas du den olus-

tig, oförberedd, fylld av fruktan, misstro eller likgiltighet — som om den ingenting vore — då kommer den inte heller att ge något positivt resultat.

Tag sedan dagen och gå igenom den timme efter timme. Du vet något om ditt arbete, om de situationer och människor du kommer att ställas inför. Du har ansvar för dina närmaste och för andra. Lägg det fram inför Guds ansikte, det ena efter det andra. Tala med Gud om det, och låt honom ge dig svar. Var öppen och låt honom ge dig klarhet över var svårigheterna finnas och var vägen går.

*

Och så har du hela den marginal i den kommande dagen, som du ingenting vet om. Tala med Gud också om den. Kanske blir du då påmind om en människa, som du skall söka upp, eller om någon som du skall skicka en hälsning till, eller om ett oklart förhållande, som du skall reda upp. Du blir kanske inte påmind om något annat än att du hela dagen skall hålla dig inom hörhåll, så att Gud kan kalla dig till sig. Han kanske inte vill säga dig, vad du i en bestämd situation skall göra, förrän du

befinner dig i den. Därför gäller det för oss att vara inom hörhåll, så att vi kunna höra honom, även när han talar till oss helt stilla. Annars kan det gå med oss som med hunden, som i sin iver kommer så långt bort från sin herre, att han inte längre kan ropa den till sig. Så kan det också bli omöjligt för Gud att ropa oss till sig, när vi slukats upp av dagens jäkt. Och så går situationen förbi, outnyttjad, dåligt utnyttjad eller endast till hälften utnyttjad.

*

För att kunna höra Gud måste man vara vilig att göra, vad Gud säger. Äro vi icke det, skola vi inte förvåna oss över att Gud tiger. Jag har lagt märke till, hur jag ibland bett Gud om större klarhet utan att få den. Orsaken var, att jag redan fått klarhet nog. Men i stället för att göra bruk av denna bad jag om mera klarhet. Men jag fick den inte, förrän jag blivit vilig att bruka det jag redan fått.

Vårt möte med Gud måste därför vara buret av överlåtelse och tro.

»Jag vara vill,
o, Jesus mild,
där du mig helst vill hava.

Jag sluter in
i själ och sinn'
dig, Herre min,
med all din nådegåva.»

Ur ordet och prövningen, ur tron och villigheten växer den bön fram, som Guds Ande leder och fyller med klarhet över vad vi behöva — den bön, som Anden fyller med visshet om, att Gud vill giva »gärna och utan förebråelse», när vi bedja.

*

Gud leder mig. Han leder mig genom att visa mig sin vilja, när jag i valets stund frågar honom. Han leder mig också stundom genom att erinra mig om sin vilja, utan att jag sport honom därom. Och han leder mig genom det sätt, varpå han låter mitt öde utgestalta sig, och genom de händelser, som möta mig.

*

Det finns många människor, som i yttre händelser, sjukdom, dödsfall, tillfrisknande och räddning kunna se Guds vilja. De tro alltså,

att Gud låter sin vilja ske genom döda ting. Men de tro icke, att Gud kan låta sin vilja ske genom levande ting; att han kan använda min hjärna, när jag låter honom bruka den för att låta sina tankar formas genom den, och att man alltså i stilla stunder kan rådfråga Gud och få svar. Varför skulle Gud vara endast det dödas Gud och icke det levandes? Om han kan befalla storm och böljor, varför skulle han då icke också kunna leda de tankar, känslor och viljeimpulser, som anförtros åt honom?

*

Tron på Guds ledning är emellertid en tros-sak. Många erfarenheter bekräfta, att Gud leder oss. Även om lika många erfarenheter tyckas tala ett motsatt språk, så kan detta ändå inte rubba den fasta vissheten om att Gud leder oss. Ty den vilar på hans löfte, att han vill göra det. »Mina får lyssna till min röst, och jag känner dem, och de följa mig» (Joh. 10: 27). Om jag står i ett val, får jag erinra honom om att han har lovat oss, att vi skola höra hans röst, som vill visa oss vägen. Och jag har rätt att vänta, tills jag hör herdens röst.

*

I ett liv under Guds ledning är det den fullkomlige, som leder den ofullkomlige. Därför är i all ledning det fullkomliga sammanblandat med det ofullkomliga. Guds vägledning är klar, men mitt öra hör oklart, uppfattar stundom ingenting, kan inte tydligt skilja mellan stämmorna, och jag förblandar stundom Guds röst med mitt eget inres eller med andra människors eller med djävulens röst. Hur skall jag då lära mig att skilja rösterna från varandra? Först och sist: genom förtrogenhet med Guds ord. Ty alla rösterna äro anonyma. Först Guds ord, sådant det möter mig i hans kyrka, i bibeln eller genom kristna människors tal och råd, giver stämmorna namn och säger mig, varifrån de komma. Detta innebär icke, att Guds urskiljande och vägledande ord gör den inre vägledningen överflödig, lika litet som det gör de yttre händelserna överflödiga. Gud vill denna samverkan. Det gamla ordet levandegöres, och den inre rösten blir därigenom alltmer tydlig.

Och när Gud får göra vårt inre klart och lägga vårt yttre liv till rätta, skola vi få förnimma hans ledning. Han vill länka det skeende i vilket han vill leda mig in. Den inre och den yttre ledningen gripa in i varandra och

förutsätta varandra. I de bägges samverkan uppenbaras Guds vilja.

*

Men även mycken förtrogenhet, övning och bön utesluter inte den möjligheten, att vi kunna ta fel. Absolut ledning finns inte. Jag måste därför ständigt på nytt fråga efter Guds vilja och följa den så långt jag kan se den. Däremot skall jag aldrig gå till rätta med Gud, om jag tagit miste. Min visshet, min orubbliga visshet om att Gud trots allt och genom allt leder mig, vilar inte på en tro på min osvikliga förmåga att finna Guds vägar utan på min visshet om att hans barmhärtighet är större än mina misslyckanden och att han med — eller mot — min vilja för sin vilja med mig till seger.

*

Guds ledning är först och sist till invärtes och icke till utvärtes bruk. Det är bra, om jag vet med mig, att jag är ledd till detta. Det är inte nödvändigt, att jag ständigt säger till andra, att detta har jag ledning att göra. Det kan ge mig en falsk prägel av ofelbarhet och gudomlig myndighet. Genom ett sådant förfa-

rande placerar jag mig på en upphöjd plats och måste vara beredd på att Gud flyttar ned mig.

*

Men i övrigt är inbördes hjälp att finna klarhet över Guds ledning både naturlig och nödvändig. Egna önskningsar och egen ängslan eller oerfarenhet, när det gäller vissa områden, kunna så lätt förrycka det hela, att jag inte kan undvara att ställa saken under en annans eller andras prövning. Ömsesidig hjälp och rådpläging är något som vi äro i dagligt behov av och något som vi inte ha råd att mista. Vi ha ansvar inte endast för oss själva utan också för vår broder. Då vi kommit att förstå, att vi i inbördes öppenhet måste bistå och vägleda varandra, ligger emellertid den faran nära till hands — och det behövs bara en liten avvikelse — att vi bli förmyndare för varandra. Man tar inte längre någon hänsyn till den andres frihet. Vårt råd tenderar att bli en befallning. Mitt råd befriar inte den andre utan binder honom. Det öppnar inte utan stänger igen. Det frågar inte utan bestämmer. Det är nödvändigt att komma ihåg, att jag alltid kan ta fel på min ledning, inte minst när det gäller

andra. Jag kan aldrig taga ifrån en annan det direkta personliga ansvar han har inför Gud. Ville jag försöka göra det, skulle jag därigenom påtaga mig en gudomlig myndighet över honom och därigenom föra honom bort från Gud. Blir det en kollision mellan de andras ledning och min egen, måste jag ta saken under noggrant övervägande. Får jag då min ledning bekräftad, skall jag följa det som Gud har visat mig.

*

En from människa kan vara en mycket gudlös människa, inte bara utanför sitt böne- och andaktsliv — själva bönen och andakten kan vara en stor gudlöshet. Den blir det, om den hela tiden endast går ut på att Gud skall uppfylla mina önskningar, att han skall hjälpa mig med mina planer, att han skall ordna det så att min vilja sker. Man skulle dock rimligen kunna begära, att när Gud och en människa mötas, människan rådfrågar Gud om hans planer och ber honom, att hans vilja måtte ske.

*

En from människa kan också vara en mycket egoistisk människa, inte bara utanför sitt

böne- och andaktsliv — själva bönen och andakten och gudstjänstbesöken och bibelläsningen kunna bli fyllda av egoism. De bli det, om jag bara tänker på att det är *jag* som skall bli hjälpt, *jag* som skall bli tröstad, *jag* som skall bli frälst; om jag icke tänker på de andra i mitt liv, eller kanske endast på dem som stå mig närmast, men icke på alla dem som Gud låter komma i min väg, och om jag inte önskar, att Gud skall leda mig in på andra människors väg.

*

Vi kunna endast leva ett sunt liv genom att leva i ett ständigt mottagande och utgivande, mottagande från Gud och givande till andra människor. En sjö måste ha både tillflöde och avlopp. Många av oss präster bli tomma, därför att vi ständigt skola giva och därför att vi icke ge oss tid till att ta emot. En sjö utan avlopp blir förgiftad. Döda havet är dött, därför att det icke har något avlopp. Alla de salter, som sköljas med av Jordanfloden och som kunde verka livgivande, samlas i sjön och döda allt levande. Allt växtliv kring stränderna är utdött, ingen fisk kan leva där, och allt få-

gelliv är försvunnet. Det är dött i och omkring sjön, därför att den behåller allt för sig själv och inte ger något vidare. Så dött kan det också bli omkring en människa, som för sig själv behåller allt det som Gud gav och ger henne. Hjälp andra med den hjälp, som du själv fått av Gud. Den erfarenhet, glädje och rikedom, som Gud givit dig, ge den vidare. Rikedom är endast rikedom, så länge den är i omlopp. En död är icke rik, även om hans kista vore fylld av guld. En bankir, som driver omkring på ett isflak, är icke rik, även om han har fickan full av aktier. Endast det som du kan använda och är villig att ge vidare gör dig rik. Ditt liv har blivit rikt, först när du är villig att dela vad som helst i ditt liv med vem som helst, närhelst Gud visar dig, att du skall göra det för att därigenom kunna bli en annan människa till hjälp. Till och med din svårighet, din sorg och din synd kan bli dig till rikedom, när Gud visar dig, att du kan hjälpa andra människor med den.

*

Det har hänt mig, att människor med stolt-
het förevisat mig sin bortopererade blindtarm

eller borttagna gallstenar, förvarade i glas och gömda som relik. På liknande sätt gå många människor och pyssla om sin själs sår och sjukdomar. Exempelvis en sorg: »Rakel grät över sina barn och ville icke låta trösta sig» — och hon blev därför inte heller tröstad. Eller en djup ensamhet. Människor lida av att vara ensamma och våga sig dock inte in i en öppen och befriande gemenskap med andra. Eller de ha kanske försökt sig på det, blivit missräknade och sedan dragit sig tillbaka. Deras ensamhet är på en gång en saknad, ett adelsmärke och ett värn — mot andra människor och mot Guds läkande kraft.

*

Ensamhet är synd och en följd av synd. Synden gör människor ensamma mitt i sina hem, sin släkt och sitt folk. Språken bliva förbistrade. Det är icke bara nationerna, som icke förstå varandra; i hemmen förstå två äkta makar eller två generationer icke varandra; eller de göra det endast delvis.

Gud vill icke, att vi skola vara ensamma. Vid skapelsen sade han: »Det är icke gott att mannen är allena.» Och Jesus Kristus förnyar oss

genom att föra oss in i gemenskap med andra. Då han kom till oss, bröt han vår ensamhet och gick in i en personlig gemenskap med oss, tog på sig våra sorgers börda, ansvaret för vår synd och mörkret i vår död. Han gjorde sig till ett med oss och frälste oss därigenom från ensamhet och förtappelse. Jesu gemenskap med oss är grunden till, normen för och livet i den gemenskap vi ha med varandra.

*

. Vi måste söka oss in i gemenskap och in i ett öppet livsförhållande för vår egen skull, för de andras skull och för arbetets skull. Ingen av oss kan leva sunt utan att få hjälp från andra människor. Den som isolerar sig är prigsiven åt självupptagenheten och åt sina säregenheter. Och hur skulle vi kunna se vidden av det arbete, som skall göras, och hur skulle var och en kunna finna sin plats, om icke andra människor stode oss bi med sin bön, sitt stöd och genom att ställa sina möjligheter till vårt förfogande. För att icke nämna det förhållandet, att jag behöver veta, att de finnas och att jag inte står ensam i skottlinjen. En präst känner från sin tjänstgöring hur farligt

och frestande det kan vara att alltid stå i centrum för människornas blickar.

*

Gemenskap kräver villighet att vara till ömsesidig hjälp. »Vi gå i fara, var vi gå.» Vi kunna gå fel. Vi kunna gå ner oss i moras. Därför behöver jag, att du vakar över mig, och du behöver, att jag vakar över dig. Gud vill ge oss en hel del av den omsorg vi behöva genom att ge oss omtanke om varandra. Det är medvetandet om den fara, för vilken vi äro utsatta, och om hur nödvändigt det är, att vi inbördes hjälpa varandra, som skiljer den kristna gemenskapen från sällskaplig samvaro.

Gemenskap kräver mod. Vi ha så mycken välvillig neutralitet bland oss. Vi vilja gärna hjälpa varandra, bara vi inte behöva riskera att få våra kläder nedstänkta. Vi vilja gärna räcka den som gått ner sig spetsen av vårt paraply, om vi bara själva kunna stå torrskodda på stranden i våra kyrkliga galoscher. Det är farligt att vara behärskad av ångestkomplex, när verklig hjälp är av nöden. Det gäller här att göra sig kvitt självupptagenhet och bekymmer för sin egen räkning.

Gemenskap kräver kritisk kärlek. Kritik kan vara negativ. Avvisandet av kritik kan också vara något negativt. Det gäller för oss att ha en positiv inställning i vår kritik och inför den kritik vi få.

*

Kristen gemenskap tar ingen hänsyn till rangen, utan till behovet. Också för den gäller ordet: »Det är icke de friska som behöva läkare, utan de sjuka.» Man är innesluten i den, inte för att få, utan för att ge. Här är det inte fråga om, att man skall beundra, utan att man skall uppmuntra varandra. Här odlas icke inbördes medkänsla, utan inbördes bekännelse. Här finns användning för den som vill hjälpa andra, samtidigt som han vet, att han endast kan hjälpa andra i den mån han ger andra tillfälle att hjälpa sig.

En person sade till en annan: »Om jag finge vara tillsammans med Er, skulle jag kunna tänka mig att bli medlem i en grupp.» Om hans yttrande finge förstås så, att han tyckte, att den andre var sämre lottad än de flesta, hade det mera besvärligt och vanskligt, så var det kristet tänkt. Men det var inte så han menade det.

*

Gemenskap berikar. Din glädje är min glädje, och din sorg är min sorg, min kraft är din, och mitt problem är också ditt. Kristen gemenskap är hundra procentig: »De hade allting gemensamt» (Apg. 4: 32).

*

Det är endast ett steg från gemenskap till kottetiväsen. Litet grand gemensam självtillräcklighet och självbelåtenhet, och så är steget taget.

Och det finns endast *ett* skydd mot en sådan förvanskning. Det är kärlek av Kristi kärlek. Den ger en medelpunkt men ingen avgränsning. En gemenskap hålles samman av sin medelpunkt, kottetiet och klicken av sina gränser.

*

Vad som utanför Kristus skiljer människor: de andras eller våra egna brister, egenheter, olikheter, trångsynthet och synder bliva i Kristus ting, som knyta oss samman. De göra oss nämligen outhärliga för varandra. Fullkomliga människor behöva icke varandra. Det göra däremot syndiga människor.

*

Kristen gemenskap skapas icke av gemensamma metoder, ledare eller beteckningar. Den kan därför inte heller sprängas sönder av olika metoder, ledare eller beteckningar. I den kristna gemenskapen är det Kristus, hans gåva och uppgift, som skapar enheten och gränsen kring enheten. Om gemenskapen bygges på eller begränsas av gemensamma metoder och beteckningar, blir den partiväsen. Det blir partisinne och partisöndring, när våra former, vanor och namn betyda mer för oss än Kristus.

*

Nu är det givetvis inte synd att samarbeta med andra efter vissa metoder och linjer. Det finns plats för sådana inom gemenskapen, och det kan tjäna denna. Men man får se till att den yttre ramen inte blir så hög, att den skymmer sikten och blir ett hinder. Murar kunna resas både inifrån och utifrån.

Man har menat, att det endast är inom ett parti eller kotteri, som partisinnet kan bli en fara. Partisinne frodas lika bra utom som inom ett »parti». Det är lika mycket partisinne i rädslan för partiet som i beroendet av par-

tiet. Det är lika felaktigt att till varje pris vilja hålla sig utanför som att till varje pris vilja hålla sig innanför. I bägge fallen gör man muren för hög och Kristus för liten. Det värsta partiet är det som består av en enda människa.

*

Den kristnes gemenskap med andra är underordnad hans gemenskap med Kristus. Annars är den ett brott mot första budet. Hundraprocentig kristendom är att till 100 procent vara identifierad med Kristus. Är jag det, kommer min gemenskap med andra att bli på en gång begränsad och fylld av Kristi bud och Ande.

Att vara Kristus underordnad innebär, att han ständigt måste visa oss, när och hur och inför vilken människa jag måste vara redo att hjälpa och mottaga hjälp, att giva och taga.

*

En grupp kan bli en ny form för sällskaplighet och idyll. Den kan också bli en reserverad, lös och försiktig form för samvaro, vilken varken rymmer öppenhet eller inbördes ansvar.

Den kan bli gestaltad efter den politiska cellens eller det sociala kollektivets förebild, där organisationen eller kollektivet får obegränsad myndighet över den enskilde. Den kan också vara ett synligt uttryck för Kristi kropp, där den enskilde inte står ensam, utan i öppenhet, kärlek och ansvar är förbunden med de andra, och där på samma gång icke gemenskapen, utan den enskildes direkta lydnadsförhållande till Kristus är det första och grundläggande. Därför blir det hela av sig självt knutet till och levande i hans församling. Först när Kristus blir den förste och den ledande, kan han förena den enskilde med de andra och göra alla till ett.

*

Allt vad Nya Testamentet säger om sinnesförändring, bön och vittnesbörd måste ses i ljuset av det väldiga hoppet och vissheten om Kristi tillkommelse för att uppväcka de döda och för att skapa en ny himmel och en ny jord, där rättfärdighet bor. Guds gärning syftar mot det allt omfattande, allt revolutionerande herravälde, som är Guds rike. Den enskilda människans frälsning är icke fullbor-

dad med hennes omvändelse, icke heller med hennes död, utan först med hennes uppståndelse och med Rikets slutliga genombrott samt syndens och dödens slutliga besegrande.

De som inför Gud förändrade sitt sinnelag och kommo in under Kristi herravälde äro av Gud satta att vara vittnen och förebud om hans herradömes fulla seger. De kunna icke stanna vid sin egen frälsning och inte heller vid »den lilla hjorden», som om detta vore allt vad Gud ville. Jesus sade: »Gören alla folk till mina lärjungar» (Matt. 28: 19). Trosbekännelsen säger: »Jag tror på en helig, allmännelig kyrka», d. v. s. på en helig kyrka, som skall omfatta alla. I en av våra psalmer står det: »Pingstens dop till Guds härlighets hopp skall alla folk pånyttföda.» Mot en så väldig horisont är vår frälsning och måste också vårt liv och vårt vittnesbörd vara inriktade.

*

Målet är därför större än kyrkan och dess uppbyggande och utbredande. På den nya jorden finns det ingen kyrka, »ty Herren Gud, den Allsmäktige, är dess tempel, han och Lammet» (Uppb. 21: 22). Kyrkan är endast något över-

gående. Men så länge övergångstiden varar, är den något nödvändigt. Den är den ort, som Guds Ande skapat, där Gud talar och handlar genom Ordet, Dopet och Nattvarden, där tron födes och de troende samlas och Andens under sker och Kristus går fram bland de sina. Den är ett enda vi se av Riket före dess tillkommelse. Den är skuggan — endast skuggan, men ändå verkligen skuggan — som Guds rike kastar framför sig över jorden, medan det närmar sig.

*

Målet är därför också större än en nationell, social och internationell revolution och pånyttfödelse. Under mellantiden, innan Kristus kommer, måste vi förvisso också bedja och arbeta för detta. De nationer vi tillhöra stå på randen av ett europeiskt Ragnarök. De ha övergivit den levande Guden och dyrka makten, guldets och sig själva. Därför tvingas de att frukta, misstro och hata och skada varandra. Fastän de veta, att det är ett fruktansvärt missförhållande att låta »den enes nöd bli den andres bröd», samt också veta, att den enda hjälpen ligger i sammanhållning, äro de

liksom besatta och tvingas att basera sitt liv på detta missförhållande.

Vi känna gemensamt med vårt folk dess skuld, dess fruktan för undergången, dess hopp om fred och rätt och trygghet. Och vi se i Gamla Testamentet (t. ex. i Domarboken) att det fanns tider, då folket i ångest och nöd vände sig till Gud och blev frälst. Vi se också, att det kom tider, då profeterna och till sist »Sonen själv» enträget vädjade till folket, att det skulle se efter »vad dess frid tillhörde», men detta ville det icke — och gick under.

Det finns ingen anledning för oss att ta bort detta ur vår bibel. Det talar till oss i den situation, i vilken vi befinna oss. Vi frukta undergången för vårt folks och för vår egen skull. Guds ord säger oss, att Gud välsignar det folk, som frågar efter honom och lyder hans bud i stället för att följa egna gudar. Därför har ingen större kärlek till sitt land än den som önskar, att det skall ställa sig under Guds ledning. En sådan kristen revolution leder till en kristen och nationell förnyelse och trygghet. Gud har många gånger visat, att han står oss bi.

Och dock är varje nationell förnyelse, även om den skulle bli världsomspännande, endast ett interimstillstånd, något vacklande och hotat, något som hör denna världen till och som förgås med den. Döden finns där alltid, och frestaren finns där alltid, och allt som är vunnit ligger »liksom på avgrundens rand». Också ett förvandlat folk behöver bedja: »tillkomme ditt rike; ske din vilja; giv oss vårt bröd; förlåt oss vår skuld.» Och endast ett förvandlat folk kan göra det. Det kommer ständigt att ha sin brödfråga och ständigt att ha sin skuld. Paradiset har det inte funnit; det bidar ännu på sin slutliga förlossning. Mot bakgrunden av det som blivit oss utlovat, den nya himmelen och jorden, är en nationell räddning och förnyelse icke målet. Det är för litet. Men endast mot denna bakgrund. Mot ögonblickets bakgrund är det något stort att arbeta för, något som icke får ringaktas.

*

Guds ord och Ande tvingar oss in i arbetet för en sinnelagets revolutionering av världsomspännande mått, för folkens omvändelse till

Gud och därigenom för nya mål, nya handlingar och en ny samlevnad människor emellan. Vad se vi då bortom denna världsrevolution? Den avspänning och fred och rätt och ordning, som komma att bli dess frukter? Eller att Gudsrikets genombrott därigenom förberedes? Det första är den gåva Gud ger, det andra är det egentliga slutmålet. »Söken först efter hans rike och hans rättfärdighet, så skall också allt detta andra tillfalla eder» (Matt. 6: 33). Det är i den ordningen det skall ske.

*

Kyrkan är icke målet. Den är endast ett provisoriskt redskap. En nationell förnyelse är icke heller målet. Den är endast en övergående företeelse. Ett paradiset på jorden före Kristi återkomst är ännu mindre målet. Det har Gud aldrig lovat oss. Gud driver världsutvecklingen fram mot den punkt, där denna tidsålders ordning förgår och hans herravälde bryter igenom. Vårt hopp och vårt arbete måste ligga i denna linje.

Hans mål äro så höga, och hans löften så stora, och den kraft han visat oss i Jesu upp-

ståndelse så segerrik, att den som vill vandra med Gud måste vänja sig vid stora tankar och ett stort hopp. Och samtidigt är Guds port trång och hans väg smal. Det är endast få som vandra den till slut. Krig och ångest och nöd äro den nya jordens födslovåndor. Laglösheten skall bliva stor, och kärleken skall kallna och många skola bliva förvillade. Den som vill vandra med Gud måste därför vänja sig vid nykterhet och uthållighet och ringa tankar om sig själv. Det är en förutsättning för att Gud skall kunna leda oss fram och igenom.

*

Jag ledde en gång ett Oxfordmöte och satt, medan de andra talade, och såg på åhörarna och försökte att tänka deras tankar och skrev något i min anteckningsbok. Då jag skulle avsluta, visade jag dem det. Där stod *Oxford* med stora bokstäver. »Nu har ni många gånger hört oss tala om Oxford. Och ni har tänkt: hur skulle det kunna hjälpa oss? Ni ville helst stryka ett streck över ordet. Nåväl, låt oss göra det. Låt oss så sätta ett par små hakar på det strecket. Så blir det en pil, som pekar hän —

på Kristus. Och så är allt som det skall vara, både med Oxford och med överkorsningen. Vi kunna icke peka hän mot Kristus, om inte vi själva bli överkorsade. Men vilken ära för Gud och betydelse för människor att på det sättet bli överkorsad.»

→ OXFORD →

